

Domoszló É-i határából indulva (Petőfi utca végétől ÉNy irányban) szintén jelentős koncentrációt találtunk a vadetető környékén a Hegyes-hegy K-i oldalában és a Hegyes-hegy ÉNy-i oldalán, a Süket-völgy irányában.

Kisnána határában egy lineáris vonal mentén jártunk be egy sávot, ahol szintén megfigyeltünk malomköveket.

A terepbejárás nem tekinthető teljesnek és/vagy reprezentatívnak, annál is inkább, mert helyi lakosoktól szerzett információ szerint a malomkövek egészen Abasártól megfigyelhetők a hegyoldalon. A bejárásokat nyilván tovább kellene folytatni, hogy az ipartörténeti jelentőségű terület behatárolható legyen.

A másik sarkalatos kérdés az őrlő- és malomkövek készítése időpontja, kormeghatározás. Erre közvetlen adatunk nincsen, formái alapon az őrlőkövek az őskor bármilyen szakaszába beilleszthetők, míg a kerek malomkövek (elsősorban az átfűrt példányok) a koraközépkortól ismeretesek. A következő típusokat figyelhettük meg (*Az illusztrációkat lásd a 37.–39. oldalon!*):

Malomkövek:

- malomkő, átfűrt
- kerek lyuk, egy irányból teljesen átfűrt
- kerek lyuk, két irányból teljesen átfűrt
- egyik oldalról kerek, másik oldalról szegletes furat
- kerek lyuk kezdemény
- malomkő forma (kerek), fúratlan

Jellegetes töredékek:

- félbetört
- húr alakú töredék
- szelet
- körcikk

Őrlőkövek:

- cipó alakú őrlőkő, kerek
- cipó alakú őrlőkő, ovális
- cipó alakú őrlőkő, egyébként
- ütőkő v. dörzsölőkő, felső rész

A megfigyelt őrlő- és malomkövek viszonylag szűk mérethatárok között fordultak elő. Az eddig ismert analógiák avar kori felhasználást valószínűsítenek,²² de ezt a kérdést is szisztematikusan vizsgálni kell.

A Domoszló határában és környékén megfigyelt műhely és kitermelőhely ipartörténeti jelentőségű, annak további kutatását és a terület védelmét (régészeti védelem a tájvédelmi körzeten belül) javasoljuk.

T. BIRÓ KATALIN

Dör, Hegy-dűlő (KÖH 24124)

A részletes leírást lásd: Barbacs, Lanszai-dűlő (KÖH 70377).

72. Dunapataj, Alsójárás, Csősz domb és környéke, Dinnyeföld (KÖH 80227)

(Bács-Kiskun megye) Ő, H?

Schill Tamás, a dunapataji Pataji Múzeum vezetője jelezte, hogy az 1996. évi természetvédelmi törvény által *ex lege* védett mesterséges halom oldalában, egy rókakotorékban emberi csontok

találtak, és azt neki jelentették. A környéken Vadász Éva járt terepet 1964-ben. A Pataji Múzeumban már évekkel ezelőtt leltározásra kerültek vastárgyak, illetve egy magángyűjtő gyűjtéséből a területről ismert egy kis aranyozott ezüst szív alakú bujtató veret, ami alapján feltételezhető volt, hogy egy honfoglalás kori temető egyik sírját bolygatta meg a kotorék. A leletmentés előtt egy héttel, 2012. március 18-án Schill Tamás Szabó László iskolaigazgatóval és Thiesz Jánossal megtekintették a helyszínt és a kotorékot fotózás után kissé betemették.

A leletmentő feltárára 2012. március 26-án került sor. Schill Tamással, Szabó László iskolaigazgatóval és Thiesz Jánossal rábontottunk a sírra. Eközben kiderült, hogy a váz szinte teljesen bolygatott, a lábcsontokat a korábbi „helyszínelők” rakták vissza és temették be. A koponya jelentkezési szintjén, jelen felszíntől kb. 70 cm-re, a koponya mögött, nagy üreg jelentkezett, mely folytatódott Ny felé. A kotorék másik fele részben a bolygatott váz alatt futott ki a felszínre (később megtaláltuk az állat által rakott „fészket” is). A koponya alá is földet kellett tölteni, hogy az rábontással feltárható legyen. Számos csontot nem sikerült megtalálni, ami még a korábbi fotón látszik (lapocka, bordák egy része). *In situ* lényegében a koponya, és néhány nyaki csigolya volt. A sírban mellékletet nem találtunk, a csontokon fém általi elszíneződés nem volt. Háton fekvő váz, fejfelé DNY felé. A feltárt sírt dokumentáltuk, felszedtük. A nagyobb rábontás során sem mellékletet, sem más vázhoz tartozó csontokat, sem lócsontokat nem találtunk.

Igyekeztünk összegyűjteni a sír közvetlen közelében a felszínen talált csontokat, melyek között egy lópata is volt, esetleg részleges lovastemetkezésre utalva. A terület K-i fele jelenleg lucernával fedett, Ny-i fele erősen szántott, erodált, ezen a területen számos apróra tört csontot, és morzsányi vastörmelékét találtunk. A területen fémdetektoros felderítést nem végeztünk. A terület közvetlen közelében egy őskori településnyom is van, pontos kiterjedését a területet borító finom porréteg miatt nem tudtuk meghatározni.

Tekintettel arra, hogy a Csősz-domb mesterséges halomként van nyilvántartva, a vonatkozó törvényi rendelkezések alapján szántóföldi művelésből ki kell venni, ezért a gazdák kérésére (két telek határára fekszik) a KNPI munkatársai: Balázs Réka és Folbreth Gergely kimérték az egykori halomtest felületét.

KÚSTÁR ROZÁLIA

73. Dunaszekcső, 19. lelőhely (Halena) (KÖH 32036)

(Baranya megye) Ró

Az előzetes felszíni leletanyag (sok téglá, köztük bélyegesek, kevés egyéb tárgy) és a magnetométeres mérésekből látható nagy mágneses anomáliák alapján a *Cohors VII Breucorum* tégláégetőjét sejtettük a helyszínen. A tégláégetéshez szükséges agyag, víz és fa szintén rendelkezésre állt itt a római korban. A 2012-ben, árokkal megtalált kemence nagysága (belső szélessége nagyjából 6 m) és az előkerült bélyeges téglák ezt igazolták. A két falrészlet segítségével kiserkeszthető kemence egyelőre ovális alakot mutat. Az égetőtérben talált, Maximianus Thraxhoz köthető bélyeges téglá a 3. század 30-as éveire teszi a használat korát. A lelőhely Lugio *castellum*ához való kapcsolását az ásatás által hitelesítettük, így annak felkerülése a világörökséggé válásra kandidáló magyarországi limes-szakasz lelőhely-listájára megerősítést nyert.

GÁBOR OLIVÉR

22 T. Biró K.: A kőanyag értékelése / Lithic material. In: Vaday et al., Kompolt-Kistér. Agria 2009, 255–278.